

Protokol nahrávky*

Pamětník: Jana Draždáková

Datum a místo natáčení: 15. 11. a 16. 11. 2018 v Hradci Králové

Natočil a zpracoval: Vilém Faltýnek

1. NAHRÁVKA	
0:00:00	Představení narátorky, rozená Divišová, narozena 10. 1. 1940 v Praze. Průběh života do 18. roku: Matka (Marie, rozená Cmíralová) úřednice, otec (Václav) pekař, během 2. světové odešli za pekařkou živností do Zbiroha. Život rodiny za války. Živnost se později rozběhla, otec byl také myslivec. Krásný společenský život. – Tradice divadla v rodině. Ze strany babičky Cmíralové, hrála ve Vršovcích ochotnické divadlo. Měla tři děti, Marii, Jindřicha a nejmladší Jarmilu. Jarmila Cmíralová odešla v 15 letech k divadlu, později hrála v Kladně, nakonec v Hradci Králové. JD také toužila stát se herečkou. Život rodiny po roce 1948 komplikovala živnostnická minulost. JD v době gymnázia odešla studovat do Hradce, aby se starala malé dítě tety Jarmily. Žila v herecké rodině. Po návratu do Zbiroha dostudovala gymnázium a nastoupila do zaměstnání. Věnovala se ochotnickému divadlu. Po maturitě skládala zkoušky na DAMU.
0:08:59	Mladší bratr narátorky Václav. V Praze byl otec zaměstnancem. Živnost zpočátku hrozila neúspěchem, pak se ale situace obrátila. Život v pekařství. – Vzpomínky na osvobození. – Když rodiče přišli o firmu, zůstali v pekárně jako zaměstnanci. Měnová reforma. Později otec pracoval v Hořovicích. – Jedenáctiletka v Rokycanech. – Život v herecké domácnosti. Viděla sama mnoho představení. Výborný režisér [Milan] Pásek, úspěšné období hradecké činohry. Teta Jarmila byla i hlasová poradkyně, učila narátorku mluvit a dýchat. Na přijímací zkoušky na DAMU se připravovala pečlivě. Do té doby neměla jevištní zkušenost. V Hradci poznala jinou kvalitu mezilidských vztahů, než znala z Plzeňska.
0:24:44	Zkoušky na DAMU. 1957. Talentovými zkouškami prošla. U dalších vypadla. Dnes nelituje. Proč je výhoda být od divadla, z divadelní rodiny. Petr Kostka, syn Jiřího Kostky. Není to otázka protekce. JD nepřijata, rozhodla se změnit plány. Vrátila se z Hradce domů, otec zajistil zaměstnání ve Favoritu. Pracovala jako dílenská plánovačka. – Teta Jarmila upozornila, že v Hradci se zakládá loutkové divadlo. Ředitelem Vladimír Matoušek, zkušený loutkář, zakladatel Radosti. Budova, kterou dostali k dispozici, nebyla postavena pro divadlo. Přijal JD jako sekretářku. Rok 1959, divadlo už mělo za sebou rok činnosti. Zakládajícím členem byl František Vítek, truhlář pan Mlíko a švadlena. A loutkoherečku M. Kostrábovou s manželem Vystrčillem. Nejdůležitější postavou byl tehdy Vítek: nejen výborný umělec, ale i praktický člověk a řemeslník. Hlediště vzniklo v existující budově, jeviště museli přistavět. Všichni vedle hraní divadla pomáhali, brigádničili. V únoru 1961 už byla vyvěšena <i>glajcha</i> . Toho dne, 11. února 1961, se JD vdávala.
0:36:27	Vladislav Draždák, manžel. Herec, seznámili se ve velkém divadle (činohře). – Matoušek dál sháněl lidi do souboru. Příchod Věry Říčařové. Formování souboru. První představení se uváděla v náhradních prostorách a na zájezdech. Dostali k dispozici vybavení zrušeného divadla v Trutnově, mj. autobus. – Pracovní náplň narátorky. – První premiéra: „Kouzelné pantoflíčky“. Nebyl to velký úspěch. Jaký byl Matoušek ředitel. JD se sama aktivně zajímala ve velkém divadle o to, jak se vede divadlo, a aplikovala to v loutkovém. Náboráře si vzala na starost, sestavovala plány, začala se starat o provoz divadla. Objížděli asi 60 štací, neměli speciální požadavky, stačilo činoherní jeviště. V Draku je <i>vana</i> , ale nikdy ji

* Protokol nepředkládá ověřená fakta. Reprodukuje informace v té podobě, v jaké je uvádí narátorka. Případná vnější doplnění jsou odlišena hranatými závorkami.

	nevyužili. – Dlouhý proces přípravy inscenace. O nové divadlo byl zájem. První název Hradecké loutkové divadlo. V. Matoušek zastával všechny důležité funkce (dramaturg, režisér, ředitel). Režíroval zde i Matoušek mladší z Brna. Pro rozvoj souboru bylo důležité angažmá Jiřího Středy. Přivedl manžele Staňkovy. „Pohádky pana Pohádky.“ První živý herec na loutkovém jevišti. Hrál Karel Semerád. Pozice JD. Matouškovy vazby na Jana Malíka a další osobnosti z ÚLD.
0:54:13	Názor V. Dražd'áka na vznikající loutkové divadlo. Jak se proměňoval v průběhu let, když divadlo získávalo slávu a renomé. Jiří Středa, jeho přínos. „Pét'a a vlk“, „Divadlo v rukavičkách“. Metody <i>černého divadla</i> . „Tři volavčí pera“. – Matoušek měl zelenou, město si divadlo přálo, ke krizím v této fázi nedocházelo. „O veselém hrobaři“, exceloval Jan Pilař. Těžká situace při zájezdech: nešťastné úmrtí dítěte při svozu diváků na představení, pádem z autobusu za jízdy. – Divadlo odehrálo 300 představení ročně. Dva roky trvalo, než se provoz naplno rozjel.
2. NAHRÁVKA	
1:04:39	JD byla provozní tajemnice. Organizaci divadla měla plně na starost. S Jiřím Středou byla výborná spolupráce. Divadlo byla přátelská skupina. Mnozí bydleli v divadle. Pak ředitel dostal k dispozici dům. JD s manželem bydlela v jeho zaměstnaneckém bytě. – Manžel pocházel z Bratislavy. Válku s rodiči prožil v Brně. JD s manželem později tchána v Brně navštěvovala. Manželova cesta k divadlu, působil i v kočovné společnosti paní Secové. (<i>S oporou v kartě V. Dražd'áka z dokumentace IDU.</i>) Manžel zemřel v roce 1996.
1:18:01	Přátelské vztahy s kolegy z divadla, společně trávili volný čas. – Odchod Jiřího Středy, se Staňkovými odjel do Las Vegas do angažmá s černým divadlem. – Divadlo udržovalo vztahy s manželi Lamkovými i s loutkovým divadlem obecně. Malíkova nepřekonatelná „Zlatovláska“. – Středu nahradil Miroslav Vildman. Odchod Vladimíra Matouška. Neproběhl dost taktně. Podnět vzešel ze souboru, divadlo začínalo stagnovat. Matouška nahradil Jan Dvořák, který odcházel v roce 1964 z Divadla S+H. Dvořák byl vynikající šéf. Žili jako velká rodina. – Dvořák zajistil první zahraniční zájezd divadla. Náhradou za Divadlo S+H vyslali „Pohádku z kufru“ do Itálie. Jela i JD. Nocování zajišťoval Dvořák po cestě. Projeli celou Itálií.
1:31:26	Přijetí u italského publika. Skvělé, s výjimkou jednoho neúspěšného představení pro děti. Zájezd se uskutečnil v roce 1968. – Zahraniční soubory do Hradce nejezdily. Pouze Vítkovi měli přátelské vazby v Německu. – „Pohádka z kufru“, roli Klauna po Staňkovi převzal Dvořák. Hrál i JD: za těhotnou Kostřábovou Staňková, za Staňkovou JD. – Práce tajemnice JD naplňovala. Na loutkové katedře DAMU už se vzdělávali mladí, Dvořák tam učil a do souboru přiváděl absolventy. Nabízeli zajímavou práci, ale ne velké platy.
1:38:35	Změny v divadle po příchodu Jana Dvořáka. – Jak probíhaly náborové a plánovací zájezdových vystoupení. Za Dvořáka se začala hrát i víkendová představení. – JD usilovala o to, aby se navazovaly dobré vztahy s diváky a přátelská atmosféra při jejich návštěvě divadla, konverzace, uvádění na místa atd. Později zažila v Japonsku totéž, štáb tamního divadla osobně vítal všechny diváky. – Vildman připravil slavnou inscenaci „Žabák hrdina“, 1968, úspěšně hostovala na festivalu UNIMA. – Příklad Pavla Kalfuse, šéfem výpravy od roku 1965. Jak se vyrovnávali s autoritou Jana Dvořáka. Kalfus odešel do Liberce za ředitelem libereckého divadla Oldřichem Augustou. – „Pohádka z kufru“ v roce 1966 v Mnichově? Poprvé na festivalu UNIMA. Povinnosti divadla vůči Divadelnímu ústavu. Pracovníci ústavu jezdili na premiéry. Divadlo vysílalo do Prahy autobusy, blízké vztahy s Prahou mělo divadlo přes DAMU. <i>Kritické konference</i> po premiérách. [Jan] Císař, [Erik] Kolár.
1:55:29	V DRAKu kromě ekonoma (Brzka) nebyl nikdo členem KSČ. Snažil se získat další, ale neuspěl. V lednu 1968 JD a další čtyři vystoupili, ale v srpnu vystoupili. – „Krysařova

	píšťala“, řezbované marionety Františka Vítka. Zážitek na festivalu Skupova Plzeň: zaslechnutá věta v publiku. [?] Langášek. – Vildman odešel do činohry, nastalo vakuum. 1969–1971. Dvořák měl domluveného Josefa Kroftu, čekali. – Události srpna 1968. Normalizační období. Poznamenalo i osobní vztahy narátorky. Po okupaci s kolegy z divadla chodili pomáhat do podniků, měli potřebu se zapojit na podporu republiky. Denní schůzky v divadle. Byli přesvědčeni, že to nebude trvat dlouho.
2:08:10	Jak se události srpna 1968 promítly do divadelní práce. Obnovili „Posvícení v Hudlicích.“ První nová inscenace „Bruncvík – kníže české“. Střídali se hostující režiséři. – Příchod Matěje Kopeckého do divadla. Proměny názvu divadla. Vstřícny úředník na MNV Kalenda. Kopecký byl v papírech jevištní mistr, ale běžně hrál, ač nesměl. – V roce 1971 nová etapa s příchodem Josefa Kroftu. Kroftova „Princezna s ozvěnou“ byla dvoják s Kopeckého „Johannesem doktorem Faustem“. Dvoják – soubor se rozdělil na dvě skupiny. JD byla Kroftovou důvěrníci v tvůrčích otázkách, byli divadelní přátelé. „Faust“ měl premiéru v hospodě. Oficiální autorkou „Princezny s ozvěnou“ byla Vlasta Pospíšilová, ale pravděpodobně někoho kryla, dodnes tajemství. Premiéra „Princezny s ozvěnou“ byla velmi úspěšná, v jeden den s „Faustem“.
2:21:55	Výjimečnost Josefa Kroftu. Sešel se tým: Krofta, Kalfus, Vyšohlíd, (Vítek) a vydržel velmi dlouho úspěšně pohromadě. – Nátlak soudruha Kršňáka z KV KSČ, aby se divadlo věnovalo angažované tvorbě, např. Wolkerova Milionáře, který ukradl slunce. Krofta připojil další povídky, vznikl recitál Jana Pilaře „Aby děti věděly“. – Normalizační tlak? V divadle nebyla komunistická buňka, panovala otevřená atmosféra. – Dobová legislativa neumožňoval zkoušet víc jak pět hodin denně. Co byly přehrané. – Další stěžejní inscenace „Jak se Petruška ženil“. Maňásková rakvičkárna. V létě hráli v ruské atmosféře březového hájku za divadlem. Inscenace oslovovala hlavně dospělé publikum, hráli ji v zahraničí a na festivalech. Zdeněk Říha.
2:32:29	Kdy se dramaturgie DRAKu začala otvírat dospělému divákovi. Nikdy jenom pro dospělé, vždy pro všechny. Jiří Vyšohlíd v klubu pořádal pravidelné večerní jam session. Publikum přitahovalo něco mezi řádky. „Enšpígl“, inscenace Františka Vítka a Věry Říčařové. Hráli ho tři týdny v Paříži, asi v letech 1975–1976. Zásluhou Česky ve vedení kulturního domu. – Příchod Petra Matáska. Divadlu patřila budova, kde je dnes Penzion Amátka. Matáskova první inscenace byla „Popelka“. Potřebovali velké množství starých skříní. Ze zbytků osadili hlediště DRAKu. Skandinávský zájezd s Popelkou. JD utrpěla úraz. Pokračovala se zlomenou nohou. Byl to úspěch. Druhá část souboru byla ve stejné době v Austrálii se „Šípkovou Růženkou“.
2:47:37	Jak se divadlu ekonomicky dařilo, jakou roli v tom hrály zahraniční zájezdy, ekonomika cest do zahraničí za socialismu. Po revoluce se zisky divadla nekrátily. Založili si agenturu. – Polemika s heslem v publikaci česká divadla. Divadlo nikdy nedělalo inscenace výlučně pro dospělé. „Osvobozené divadlo“ se nehrálo moc, ale „Těžká Barbora“ běžně i pro školy. – Po několika komorních inscenacích připravil Jan Dvořák velkou mezinárodní produkci „Jánošík“. Spojili se s divadlem v Bánské Bytrici a v Poznani (Marcinek), každé divadlo zpracovalo jednu část příběhu. JD měla na starost kompletní produkci. Každý vyrobil výpravu své části třikrát, i pro kolegy. Ve finále příprav týdenní soustředění na zámku v Cholticích u Pardubic. Premiéra se měla odehrát v Chrudimi v plenéru, ale plánovaný efekt překazilo deštivé počasí. Odehrála se v divadle. Následovaly premiéry v divadlech na Slovensku a v Polsku.
3:00:21	„Šípková Růženka“ v roce 1976. Příběh situován do zákulisí baletního představení „Spící krasavice“. Téměř neverbální, mluvila pouze postava Inspicienta (hrál Jan Pilař). Zahraniční úspěchy. Festival v Polsku v Bielsku-Białej, hráli tři inscenace: „Růženkou“, „Cirkus unikum [dnes naposled]“ a „Petrušku“. Herci byli hudebně vybavení. V Polsku je viděla Liliane Murin z Francie, zařídila hostování ve Francii. Jezdili pravidelně až do

	revoluce. – Zapojení manželů Vítkových do provozu divadla. Rozkol mezi Vítkovými a vedením divadla. Vítkovi se rozhodli vyrobit si vlastní inscenaci, dostali roční placenou dovolenou. Odchod Vítkových z divadla. Pošramocené vztahy s kolegy z Draku se v posledních letech napravily. „Tajemství zlatého klíčku“. „Piškanderdulá!“
3:11:55	Růst souboru. Stabilní strop herců, většina mužů (7:3). – Po „Šípkové Růžence“ začal být Krofta na roztrhání. I pro divadlo bylo výhodné, když hostoval jinde, šířil pověst DRAKu. – Dokumentování práce divadla od počátků. Filmové záběry z počátků. Později ze zájezdu do USA (asi 1985) si pro divadlo přivezli videokameru. Zpočátku pro divadlo fotil loutkář Jan Merta, pak dlouho Josef Ptáček. Později další, mj. Jakub Krofta, ten si fotil sám. Archiv pořádá Jiří Vyšehrad. Dřív se o to staral František Vítek, který dokumentoval počátky.
3.NAHRÁVKA	
3:22:20	(<i>Komentáře k fotografiím.</i>) – Jak a proč došlo k přejmenování Východočeského loutkového divadla na DRAK. Změny názvu se dřív děly v souvislosti s organizačními změnami. – Jan Merta měl amatérský loutkový soubor. Tradice loutek v regionu. Sdružení na podporu východočeského loutkářství. Úsilí o zařazení na seznam kulturního dědictví UNESCO. Iniciativa Lenky Jaklové. Vazby J. Dvořáka s amatéry.
3:35:02	Období 80. let. Hostující režiséři v DRAKu. Loutkové zpracování „Těžké Barbory“? Kroftovo heslo: loutka patří tam, kde je hercem nezastupitelná. – Kainarova „Zlatovláska“. Hudba: voiceband. – „Prodaná nevěsta“. Vyšehradova úprava Smetanovy hudby. Popularizace klasiky. Velmi úspěšná inscenace. – Naléhání francouzské agentky na novou mezinárodní inscenaci. Kroftův pokus přenést do Hradce norskou inscenaci „Kalevala“. Pro neúspěch stažena. Druhý pokus o nastudování námětu úspěš. – Spolupráce s divadlem v Odense „Královna Dagmar“. Rozdělení na živé herce a loutky. Zkoušky v Hradci, pak se 3 měsíce hrálo v Odense. Po tu dobu v DRAKu <i>protititul</i>. – „Strakonický dudák“, Švandu hrál Vyšehrad se saxofonem. Šokující závěr.
3:50:36	(<i>Videozáznam.</i>) Události roku 1989 v divadle DRAK. Iniciativa Vítkových, informovali divadlo o událostech, už druhý den lidé z DRAKu ozvučovali náměstí. Činohra se přidala později. Kouřilek. Dál šly události přes činohru. Jan Borna inicioval jednání. Doba nadšení a nadějí. Tehdy byl v DRAKu dosazený ředitel (po odchodu Dvořáka), soubor navrhl JD na jeho místo. Souhlasila s přechodným působením. Stali se organizací města. Daniela Mandáková dotlačila JD vzít místo natrvalo. Vydržela do 70 let. Původně panovaly obavy, že nebudou peníze, ale nenaplnily se. DRAK byl v zahraničí velice zajímavý, úspěšně cestovali. – Jaké změny v divadle po listopadu 1989 provedla. Změny v dramaturgii. V divadle pro děti a mládež neexistuje repertoárová klasika. (<i>Konec videozáznamu.</i>)
3:59:02	Manželství s Vladislavem Draždákem. Zemřel v roce 1996. Jeho ředitelská éra. Jaký byl herecký typ. Dobrý herec, krásná role v Hubačově „Staré dobré kapele“. – Založení agentury krátce po revoluci. Dříve adaptovali Amátku pro Institut figurálního divadla. Další objekt koupili jako ubytovnu pro herce. Agentura byla zdrojem peněz, použili je na rekonstrukci objektu. Postavili též muzeum Labyrint. Už ve spolupráci s Markem Zákosteleckým a Jakubem Kroftou. Zahájilo provoz v den jejího odchodu do penze 1. 1. 2011.
3:11:33	Období 90. let. Příchod mladé generace, v části souboru pocit nespokojenosti ze stereotypu. Herci Kroftovi vyjádřili důvěru, on se s některými herci rozloučil. Odešli Lád'a Peřina, Zora Ulbertová, Jan Bílek, Ladislav Bílek, Jarmila Vlčková, Jolana Brannyová. Naopak přišli mladí režiséři a herci, začala nová etapa. Jakub Krofta se orientoval na publikum starších dětí. JD a Josef Krofta začali uvažovat o odchodu. Z konkurzu vzešla nová ředitelka Eliška Finková. – Publikum v Hradci Králové. V předrevolučním období DRAK dělal svým způsobem politické divadlo. Lidé četli mezi řádky. Stahovali se k nim studenti univerzity. Jam-session lákaly hudebně založené diváky. Toto vše po revoluci polevilo. Publikum je

	proměnlivé. – Hradecké Jesličky, DNO.
4:23:00	Institut figurálního divadla. Zastřešoval např. mezinárodní projekty „Královnu Dagmar“, „Korálky z Polárky“. Činnost nebyla pravidelná. Práci institutu ovlivnila Kroftova nemoc. „Babylonská věž“, projekt zaštitěný partnery z Charleville-Mézières, ale ukázalo se, že mezinárodní provoz inscenace je neúměrně nákladný. Vztah Kroftova Institutu k práci a provozu DRAKu. – Zahraniční zájezdy divadla byly za socialismu pro JD velice náročné. Potíže s exilovou literaturou. Vyřizovala všechny dokumenty sama. Získali tehdy nový autobus z Karosy, s vybavením na míru. Absolvovala zájezdy osobně, musela vyřizovat administrativu a platby.
4:35:15	Dohled StB v souvislosti se zájezdy. JD byla dvakrát u výsledku. Tlak na spolupráci, Jan Dvořák ji podpořil. Po návratech podávali běžné zprávy. Dosazený ředitel (Miroslav) Lukuvka. – Značné množství zahraničních zájezdů, světové renomé. – Inscenace „Tygříček“. – Zájezd do Kuby a Nicaraguy. Přišlo to narychlo, odjel tam sám Vladimír Marek s jedním technikářem.
4:45:33	Schvalovací proces, nebývaly problémy s povolením. „Kalevala“ byla příkladem sebekritického přístupu. Podobně „Tim Tollar...“ Divadlo nemělo nikdy finanční potíže. Limitovaný byl počet pracovníků. Jako ředitelka se snažila zaměstnance slušně ocenit. Změna právní formy divadla, o. p. s. Čtyřleté granty. Divadlo nemá žádné legislativní limity. Záměr JD konzultovala s Evou Měříčkovou z Dejvického divadla. Závazky vůči městu, aby divadlo uvedlo jistý počet premiér, mělo počet zaměstnanců atd. Forma o. p. s. se hodí pro většinu divadel. Bez grantů, dotací se žádné divadlo neobejde.
4:54:12	KONEC